

зауважити, що злочин, передбачений ст. 198 КК України, відноситься до категорії середньої тяжкості, а злочин, передбачений ч. 1 ст. 110-1 КК, – до категорії невеликої тяжкості. У зв'язку з цим якщо б особа, заздалегідь не обіцяючи, використовувала майно, одержане злочинним шляхом, для екстремістської діяльності, то відповідальність повинна була б наставати за збут майна, одержаного злочинним шляхом, тобто за ст. 198 КК. У випадку коли у використанні майна, одержаного злочинним шляхом, для екстремістської діяльності, містились би ознаки відмивання злочинних доходів, то відповідальність повинна була б наставати за ст. 209 КК.

Іноземний досвід кримінально-правової охорони банківської діяльності

Жук І.В., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННПП НАВС, кандидат юридичних наук

У світлі обраного курсу України на євроінтеграцію проблема забезпечення стабільності фінансової системи, у тому числі банківського сектору, як необхідної умови подальшого здійснення економічної реформи, набуває все більшого значення. На жаль, аналіз нинішнього стану банківської системи демонструє загострення криміногенної ситуації у цій сфері. Розширення спектру банківських послуг, розвиток галузі інформаційних технологій провокує появу нових форм і способів вчинення кримінальних правопорушень. Ситуація, що склалася, вимагає вжиття адекватних заходів у відповідь з боку держави. Однак чинні кримінально-правові норми наразі далеко не повною мірою враховують сучасний стан й особливості фінансово-кредитних відносин і не дозволяють забезпечити їх належний захист.

В аспекті дослідження питань удосконалення кримінально-правової охорони банківської діяльності значний інтерес становить звернення до зарубіжного досвіду правового регулювання зазначеної сфери, що дозволить більш повно проаналізувати існуючі проблеми та запропонувати напрями використання корисного зарубіжного досвіду правотворення. В першу чергу, це стосується норм кримінального законодавства зарубіжних країн, що не мають аналогів у вітчизняному законодавстві. У контексті зазначеного цікавим є досвід РФ, КК якої у якості засобу забезпечення захисту фінансово-кредитних відносин встановив відповідальність за злісне ухилення від погашення кредиторської заборгованості чи від оплати цінних паперів після набрання чинності судовим актом (ст. 177). Зазначена норма має подібні ознаки зі ст. 382 КК України «Невиконання судового рішення». Однак, зважаючи на наявність різних об'єктів посягання у цих злочинах, що зумовлюють свої особливості провадження, не виключається доцільність та перспективність науково-теоретичних розробок щодо імплементації вказаної статті КК РФ до вітчизняного законодавства з метою встановлення додаткових гарантій захисту прав й інтересів кредиторів. До речі, КК Білорусі так само передбачає відповідальність за ухилення від погашення кредиторської заборгованості (ст. 242), а також за зрив відшкодування збитків кредитором (ст. 241). Аналогом останньої норми у вітчизняному КК, як видається,

виступає ст. 388 «Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано або підлягає конфіскації». У контексті зазначеного інтерес становить досвід Туреччини та ФРН, у КК яких законодавчо передбачена заохочувальна норма стосовно звільнення особи від кримінальної відповідальності за вчинення незаконних дій щодо заставленого майна у разі, якщо вартість такого майна є незначною або майно особа повернула це майно чи компенсувала його вартість до порушення кримінального переслідування. Позиція зарубіжного законодавця щодо заохочення відповідної посткримінальної поведінки особи заслуговує на увагу, адже може виступити додатковим стимулом для виконання винною особою своїх юридичних обов'язків та відшкодування завданих збитків потерпілому.

Основною нормою КК Литви, спрямованою на захист банківської діяльності, є ст. 206 «Використання кредиту або займу не за призначенням». Подібні правові заборони містяться й у КК Молдови – ст.ст. 239 (порушення правил кредитування) та 240 (використання не за призначенням кредитів, наданих під державну гарантію). У вітчизняному законодавстві зазначені дії охоплюються складом злочину, передбаченим ст. 222 «Шахрайство з фінансовими ресурсами».

На увагу заслуговує досвід Албанії, де умовою притягнення до кримінальної відповідальності за окремі економічні злочини є наявність адміністративної преюдиції, що у свою чергу, зустрічається й у національному кримінальному законодавстві. Така практика видається доцільною, і за певних умов, заслуговує на розширення.

Цікавим з позицій захисту прав і законних інтересів кредиторів є досвід Швейцарії, у КК якої окремо передбачена відповідальність за злочинні діяння, пов'язані з конкурсним провадженням і стягненням боргу (деякі з них не мають аналогів у національному законодавстві): шахрайський конкурс і шахрайство, пов'язане з накладенням арешту на майно боржника; безгосподарність; заподіяння шкоди кредиторі шляхом зменшення майна; підкуп при примусовому виконанні рішення тощо. Як і КК Швейцарії, австрійське кримінальне законодавство значну увагу приділяє захисту прав й інтересів кредиторів, встановивши відповідальність за: уявну неспроможність; заподіяння шкоди іншому кредиторі; заподіяння шкоди інтересам кредитора внаслідок грубої необережності; махінації під час здійснення нагляду за веденням справ у процесі примирення чи конкурсному провадженні тощо. А у КК Швеції окремо визначена глава II «Злочини проти кредиторів», у якій встановлена відповідальність за: обман кредиторів; зневажливе ставлення до кредиторів; надання переваги кредиторі та ін. Отже, враховуючи викладене, з позицій удосконалення кримінально-правової охорони банківської діяльності корисним видається наступний іноземний досвід правотворення: а) посилена увага щодо захисту прав і законних інтересів кредиторів, зокрема, встановлення відповідальності за ряд порушень, пов'язаних з конкурсним провадженням і стягненням боргу; б) заохочення позитивної посткримінальної поведінки шляхом встановлення спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності; в) наявність адміністративної преюдиції як умови притягнення до кримінальної відповідальності.